

Maa- ja metsätalousministeriö

Hallintasuunnitelma VI - Kansallisesti säädettyjen haitallisten vieraslajien torjumiseksi; Yhteenveto lausuntokierroksesta

- MMM pyysi lausuntoja hallintasuunnitelmaehdotuksesta kansallisesti haitallisten vieraslajien torjumiseksi. Haitallisten vieraslajien hallintasuunnitelma VI koskee kansalliseen vieraslajiluetteloon vuonna 2023 lisättyjä lajeja
- Ehdotus koski haitallisten vieraslajien hallintatoimenpiteitä sekä toimenpiteitä toteuttavia tahoja
- Lausuntoaika: 26.3. - 11.5.2026
- Lausuntopyynnön jakelu: ks. diat 12-13
- Lausunnon antoivat 21 lausunnonantajaa: ks. dia 14

Yleisiä näkemyksiä suunnitelmasta 1/2

- Suunnitelmaa pidetään pääsääntöisesti perusteltuna ja tavoitteiltaan kannatettavana sekä ajankohtaisena.
- Suunnitelman lajeja koskevat riskianalyysit on aiempien analyysien tapaan hyvin toteutettu. Riskianalyysin lajikohtaiset tulokset olisi kuitenkin selkeämpää sijoittaa erillisen riskianalyysin kysymysten yhteyteen.
- Koko vieraslajeja koskeva tehtäväkokonaisuus on huomattavan laaja, ja edellyttäisi selkeää valtakunnallista koordinoitua, priorisointia ja lisärahoitusta.
- Hallintasuunnitelman tavoitteet ovat kannatettavia, mutta ilman erillistä rahoitusta ja realistista resursointia elinvoimakeskusten kyky koordinoida ja torjua haitallisia vieraslajeja – ja siten turvata luonnon monimuotoisuutta – on merkittävästi rajallinen.

Yleisiä näkemyksiä suunnitelmasta 2/2

- Hallintasuunnitelmassa tulisi antaa enemmän painoarvoa potentiaalisille riskeille ja huomioida nykyistä paremmin suhteellisuusperiaate edellytettävissä toimissa. Erityisesti tulisi mahdollistaa poikkeukset tai kevennetyt toimenpiteet sellaisissa tapauksissa, joissa a) esiintymä sijaitsee rakennetussa ympäristössä, b) leviämisreitit ovat tehokkaasti estettyjä, c) lajin ei ole havaittu leviävän alueen ulkopuolelle, d) poistamisesta aiheutuu merkittäviä kustannuksia suhteessa saavutettavaan hyötyyn.
  1. Suunnitelmassa tulee tunnistaa, että kaikkea vieraslajien torjuntaa ei voida toteuttaa ja että osa lajeista voi olla sekä maisemallisesti että hyödyllisyydeltään arvokkaita.
  2. Tarvitaan selkeät mekanismit virheellisen tiedon tunnistamiseksi ja korjaamiseksi, jotta resurssit kohdennetaan tehokkaasti ja torjunta on vaikuttavaa.
  3. Hallintasuunnitelmaa tulee täydentää alueellisilla ja paikallisilla ohjausmalleilla, jotka ottavat huomioon paikallisen biodiversiteetin, kulttuuriset arvot ja maisemallisen merkityksen.
  4. Suositellaan sisällyttämään arvio torjunnan taloudellisista ja sosiaalisista vaikutuksista, jotta kansalaiset ymmärtävät velvoitteet ja niihin liittyvät kustannukset.
  5. Suunnitelmassa tulee tunnustaa väistämätön leviäminen ja siirtyä realistiseen hallintaan täydellisen poiston sijaan.

Yleisiä kommentteja toimenpiteistä 1/5

- Suunnitelmassa eriteltyjä toimenpiteitä pidetään hyödyllisinä.
- Hallintasuunnitelmassa esitetyt lajikohtaiset toimenpiteet perustuvat aiempiin lajikohtaisiin riskiarvoihin ja ovat hyvin perusteltuja ja tunnistettuja.
- Hallintasuunnitelma jää hyvin alustavan suunnitelman tasolle ilman konkretiaa. Olisi hyvä, jos näihin vieraslajien hallintasuunnitelmiin saataisiin selkeämmin kirjattua konkreettisia toimenpiteitä.
- Toimenpiteiden toteuttamiseen pitäisi olla myös riittävä osaaminen ja riittävät resurssit. Nykyisin vieraslajityötä tehdään pitkältä määräaikaisella hankerahoituksella.
- Hyvien torjuntatulosten aikaansaamiseksi tarvitaan pitkäjänteistä kansallista rahoitusta.
- Arvokkaina luontokohteina tulisi huomioida vieraslajien torjuntaa kohdennettaessa myös rakennetun ympäristön luontotyypit — esimerkiksi liikenneväylien varsien kasvillisuuden monimuotoisuuskeskittymät.
- Hallintasuunnitelmassa mainitaan lähinnä sivulauseen roolissa, että vieraslajeista voi koitua monimuotoisuushaittojen lisäksi taloudellisia ja terveydellisiä haittoja. Tästä tarvitaan myös tutkimusta.

Yleisiä kommentteja toimenpiteistä 2/5

- Havaitsemisen ja torjunnan ensimmäinen vaihe on luotettava lajin tunnistaminen. Kehitetään tekoälyavusteista valokuvatunnistamista, jota voisi käyttää mobiilijärjestelmien kautta.
- Oleellista hallintasuunnitelmassa on saada aikaan parempi lajintuntemus ja laatia paremmat tunnistusoppaat, parempi yhteistyö puutarha-alan eri toimijoiden kanssa sekä näiden perusteella laatia sitten aluekohtaiset esiintymien hallintaohjelmat, jotka saadaan myös toteutettua.
- Viestinnässä ja ohjeistuksessa tulee tuottaa kaikkien viestijöiden käyttöön konkreettiset, selkeät ja yhtenäiset sekä helposti sovellettavat ohjeet, joiden avulla varmistetaan myös vieraslajieläinten turvallinen ja eettinen lopettaminen.

Yleisiä kommentteja toimenpiteistä 3/5

- Tarvetta on valtakunnallisille käytännönläheisille vieraslajijäteohjeistuksille ja maamassoille.
- Vieraslajien osia sisältävien maa-ainesten ja vieraslajikasvijätteen vastaanotto, käsittely, välivarastointi ja loppusijoitus edellyttävät selkeitä, valtakunnallisesti yhtenäisiä ohjeita. Lisäksi kuntien infra- ja kunnossapitotoimijat sekä ympäristönsuojeluviranomaiset tarvitsevat konkreettista tukea sen arviointiin, milloin maa-aines katsotaan vieraslajien hallinnan osalta pilaantuneeksi ja mihin sen voi ohjata käsittelyyn.
- Hallintasuunnitelman tulisi sisältää torjuntaohjeet lajikohtaisesti, ml. selkeät suositukset. Huomiota tulisi kiinnittää torjunnan kustannustehokkuuteen, jätteenkäsittelylaitosten vieraslajijätteen vastaanottoehtoihin ja hinnoitteluun.
- Hallintasuunnitelmassa tulisi esittää toimenpiteitä, joilla varmistetaan, että vieraslajien torjunta on paitsi tehokasta myös taloudellisesti toteuttamiskelpoista eri toimijoille.

Yleisiä kommentteja toimenpiteistä 4/5

- Viestinnän tärkeys korostuu yhtenä ennaltaehkäisevänä toimenpiteenä jokaisen lajin kohdalla, mutta etenkin sellaisten vieraslajien kohdalla, joita mielellään käytetään puistoissa, puutarhoissa ja pihoilla.
- Metsien vieraslajien osalta viestintää tulisi lisätä tahojen suuntaan, jotka liikkuvat paljon luonnossa, kuten metsäalan toimijat, metsästäjät ja suunnistajat.
- Eri toimijoiden on edelleen lisättävä tietoisuutta sekä vieraslajien haittavaikutuksista että niihin liittyvistä vastuista ja velvollisuuksista mitä jokaisella kansalaisella on; tätä viestintää on syytä kohdentaa erityisesti lajeihin, joita tiedetään käytettävän esimerkiksi koristekasveina.
- Laajaa vieraslajitiedotusta pidetään erityisen tärkeänä toimenpiteenä. Myös esimerkiksi harrastejärjestöjen viestintää on tuettava haitallisten vieraslajien asioissa.
- Tehokas ja kohdennettu viestintä edellyttää yhtenäisiä, valmiita materiaaleja, joita kunnat voivat käyttää omassa viestinnässään.
- Kansaisviestintä ja -toiminta on ylikorostunut suunnitelmassa. Toimijoille, jotka tahattomasti levittävät vieraslajeja oman toimintansa ohessa, pitää asettaa enemmän vastuuta ja tietoisuuden lisäämistä.
- Viestinnässä tulisi monimuotoisuushaittojen lisäksi tuoda enemmän esiin myös haitallisista vieraslajeista koituvia muita haittoja: terveyshaitat ihmisille tai eläimille, alueiden virkistyskäyttömahdollisuuksien heikentyminen sekä taloudelliset haitat, kuten tuotantotappiot maa- ja metsätaloudelle tai kiinteistöjen arvon aleneminen.

Yleisiä kommentteja toimenpiteistä 5/5

- Viranomaisten hyväksymien tukialueiden (METKA, CAP, yksityistiet yms.) myönteisiin päätöksiin tulisi lisätä liitteeksi infosivu vieraslajeista.
- Vieraslajien vaikutusten kartoittamistarpeita voisivat olla myös helposti kerättävät tunnukset taloudellisista vaikutuksista kuten esimerkiksi Metsähallitukselle koituneet kustannukset taimikon uudelleen viljelystä vieraslajien aiheuttamien tuhojen vuoksi tai esim. nk. Vipu-sovelluksesta löytyvät tiedot peltolohkoista, jotka on jouduttu jättämään pois viljelystä jonkin vieraslajiesiintymän vuoksi.
- Vieraslajien poistaminen tulisi suoraan sallia myös muiden omistamilta mailta, eli sen pitäisi sisältyä jokaisen oikeuksiin (pois lukien korkeintaan välitön pihapiiri/yksityisyyteen/omaisuuden suojaan verrattavat perusteet).
- Saatetaan havaintoilmoitus vieraslajit.fi –sivustolta tiedoksi myös ao. maanomistajalle esimerkiksi Suomi.fi:n kautta; luodaan tähän liittyvää automatiikkaa.
- Lisätään metsätaloustoimijoiden koulutusta vieraslajien tunnistamisessa ja edistetään mahdollisuuksia tallentaa vieraslajihavainnot metsaan.fi -järjestelmään sekä ilmoittamaan vieraslajiesiintymistä maanomistajalle.

Lajikohtaisia kommentteja toimenpiteistä

- Valkopajuangervon osalta suunnitelman ongelmat liittyvät taksonomiaan. Aito valkopajuangervo on Suomessa harvinainen puutarhakasvi, ja sen maine haitallisena vieraslajina perustunee sen risteymiin, kuten mökkiangervo *Spiraea x rosalba* ja ruospajuangervo *S. x billadierei*. Esimerkiksi vieraslajikortissa esiintunut Espoon Glimsinjoen esiintymä ei ole valkopajuangervoa. Näiltä osin säädöspohja tulisi korjata vastaamaan taksonomista tietoa.
- Viestinnässä piiskulajit kannattaneekin käsitellä yhtenä ryhmänä, koska lajien erottaminen toisistaan on vaikeaa. Havainnon ilmoittaminen vieraslajiportaalissa vaatii lähtökohtaisesti tunnistamisen lajilleen, mikä voi nostaa ilmoittamiskynnystä. Esimerkiksi pohjoisamerikkalaisen piiskuhavainnon voisi ilmoittaa esim. kanadanpiiskuna, vaikka määrittämisestä ei olisikaan varma.
- Hallintasuunnitelmasta olisi tullut lajien tunnistamisongelmien välttämiseksi selkeämpi, mikäli kansalliselle haitallisten vieraslajien listalle olisi lisätty yksiselitteisesti kaikki vierasperäiset piiskulajit ja -risteymät sekä kaikki pajuangervot ryhmänä. Vaikka listauksessa on päädytty suppeampaan lajijoukkoon, voisi hallintasuunnitelmassa kuitenkin viitata myös yleisesti vierasperäisiin piiskuihin ja pajuangervoryhmään ja tuoda esiin, ettei mikään näihin ryhmiin kuuluvista vieraslajeista ole ongelmaton.
- Mustapäätanan oikea lajintunnistaminen on ensiarvoisen tärkeää. Poistetaan yksilöitä vasta, kun lajinmäärittäminen on varmistettu etanoihin perehtyneen asiantuntijan toimesta.
- Kasvi- ja taimimateriaalin myyjien tulisi antaa tuotteen mukaan tietoa mustapäätanasta.
- Vuorivaahteran osalta on tärkeää suora tiedottaminen kaupunkien viheryksiköille, arboretumeille ja puu/puutarhaharrastajille, erityisesti Dendrologian seuran kautta.

Kommentit vastuutahoista ja toimijoista

Ehdotukset toimenpiteitä toteuttaviksi vastuu- ja yhteistyötahoiksi on kattavasti tunnistettu, mutta:

- Toteuttamisen ja seurannan osalta vastuutahona on syytä nähdä myös kunnat ja kaupungit sekä heidän puutarhansa.
- Hallintasuunnitelmiin tulisi saada selkeämmin kirjattua konkreettisia vastuutahoja. Kun vastuut on hajautettu monelle eri taholle, päävastuuta ei ota kukaan. Vastuutahot olisi kaikissa toimenpide-ehdotuksissa hyvä eritellä todellisen tekemisen mukaan.
- Lista vastuu- ja yhteistyötahoista on joka lajin osalta pitkä, eikä eri tahojen vastuita ole tarkemmin määritelty.
- Tiedon ja viestinnän lisäämiseksi tulee liittää mukaan Suomen metsäkeskus.
- Elinvoimakusten rooli vieraslajiasioissa jäi jäsentymättä valtionhallinnon organisaatiouudistuksessa ja vaatii selkeyttämistä, jotta vieraslajityön jatkuvuus on alueellisesti koordinoitua riittävin resurssein.

Lausuntoa pyydettiin seuraavilta tahoilta 1/2:

- Animalia ry
- BirdLife Suomi ry
- Dendrologian seura ry
- Elinvoimakeskukset
- Helsingin yliopisto
- Itä-Suomen elinvoimakeskus
- Itä-Suomen yliopisto
- Kaakkois-Suomen elinvoimakeskus
- Kauppapuutarhaliitto
- Keski-Suomen elinvoimakeskus
- Kuntaliitto
- Lapin elinvoimakeskus
- Liikenne- ja viestintäministeriö
- Lounais-Suomen elinvoimakeskus
- Luonnontieteellinen Keskusmuseo Luomus
- Luonnonvarakeskus
- Luonto-Liitto ry
- Lupa- ja valvontavirasto
- Maa- ja kotitalousnaiset
- Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
- Metsähallitus
- Metsäkeskus
- Metsäteollisuus ry
- Pohjanmaan elinvoimakeskus

Lausuntoa pyydettiin seuraavilta tahoilta 2/2:

- Pohjois-Suomen elinvoimakeskus
- ProAgria
- Ruokavirasto
- SEY Suomen Eläinsuojeluyhdistysten liitto ry
- Sisä-Suomen elinvoimakeskus
- Suomen Akatemia
- Suomen eksoottisten eläinten harrastajayhdistysten liitto ry
- Suomen Lemmikkiliitto ry
- Suomen luonnonsuojeluliitto ry
- Suomen metsästäjäliitto ry
- Suomen riistakeskus
- Suomen ympäristökeskus
- Svenska lantbruksproducenternas centralförbund rf
- Taimistoviljelijät ry
- Tulli
- Turun yliopisto
- Uudenmaan elinvoimakeskus
- Viherympäristöliitto ry
- Väylävirasto
- Ympäristöministeriö

Lausunto saatiin seuraavilta tahoilta:

- Anneli Armassalo
- Etelä-Pohjanmaan elinvoimakeskus
- Flowerpecker / Leena Luoto
- Luonnontieteellinen Keskusmuseo
- Kaakkois-Suomen elinvoimakeskus
- Karim Mersinli
- Kirkkonummen kunta
- Kuntaliitto
- Liikenne- ja viestintäministeriö
- Luonnonvarakeskus
- Metsähallitus
- Pohjois-Suomen elinvoimakeskus
- Ruokavirasto
- Suomen Luonnonsuojeluliitto
- Suomen Metsästäjäliitto
- Suomen ympäristökeskus
- Taimistoviljelijät – Plantskoleodlarna ry
- Antti Tokola
- Viherympäristöliitto ry
- Väylävirasto
- Ympäristöministeriö

